

УДК 378.011.3-051:78

Зайцева А. В.

РЕАЛІЗАЦІЯ КУЛЬТУРОТВОРЧИХ ФУНКЦІЙ МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

У статті розкривається сутність художньо-комунікативної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва з позицій сучасної діалогово-комунікативної парадигми освіти. Здійснюється аналіз таких дефініцій, як: “культура”, “комунікативна культура”, “художня діяльність”. Автор зосереджує увагу на гуманістичному векторі реалізації творчої взаємодії викладача і студента у процесі спілкування з музичним мистецтвом, як важливого чинника формування художньо-комунікативної культури майбутнього вчителя музики. Підкреслюється роль культуротворчих функцій мистецтва у процесі активізації особистісних екзистенціальних смислів суб’єктів художньо-навчального процесу, у прийнятті студентом загальнокультурних зразків діяльності і поведінки. Підґрунтям формування комунікативної культури на ґрунті мистецтва є, на думку автора, високий рівень розвитку загальної культури студента, що віддзеркалюється в системі його художньо-комунікативних потреб, комунікативних якостей, в стилі діяльності і поведінки.

Ключові слова: культура, комунікативна культура, художня діяльність, майбутній вчитель музики.

Інтеграція України у Європейський освітній простір зумовлює приведення системи підготовки майбутніх фахівців у відповідність до міжнародних освітніх стандартів, розвиток демократичних свобод, переосмислення стратегічної мети освіти – формування особистості як людини культури. Орієнтація теорії і практики мистецької освіти на культуровідповідний зміст взаємодії викладача і студента передбачає створення у художньо-навчальному процесі таких комунікативних взаємин, які в найбільшій мірі відповідають природі музичного мистецтва, художньо-творчим способам спілкування з ним.

Аналіз сучасної музично-педагогічної практики засвідчує наявність суперечностей між високим рівнем професійних знань, умінь, навичок вчителя музики і неспроможністю залучати учнів до художньо-творчої діяльності, створювати доброзичливу атмосферу творчої взаємодії, керувати власним емоційним станом, встановлювати з учнями духовно-особистісний контакт на основі принципів толерантності, взаєморозуміння, взаємоповаги, відкритості, щирості, свободи та рівноправного партнерства.

Дослідження в галузі психології (О. Бодальов, А. Мудрик, Г. Костюк, С. Максименко) свідчать про те, що значна частина освітніх проблем обумовлена деформацією сфери професійно-педагогічного спілкування. Недостатній рівень сформованості комунікативної культури вчителя, як правило, є наслідком недооцінки комунікативного аспекту навчального

процесу. І, навпаки, досягнення високих освітніх результатів виявляє закономірну залежність від оптимальних умов взаємодії вчителя і учнів. Такі комунікативні ситуації можуть або виявляти “консонансну” узгодженість їхніх аксіологічних пріоритетів, естетичних смаків, або вносити елементи “дисонансу” у стосунки суб’єктів комунікації.

Специфіка мистецтва базується на духовно-діалогічній основі і виступає основним змістовним і виразним засобом художньої комунікації включених до нього суб’єктів (М. Арановський, М. Бахтін, М. Бубер, Е. Гуссерль, О. Сохор, Г. Тарасовта ін). З цього випливає, що навчально-виховний процес не може бути продуктивним поза встановленням педагогічно доцільних комунікативних стосунків: взаєморозуміння, взаємоповаги, коректності, тактовності, толерантності між викладачем і студентом. “Інтуїтивне відчуття і свідоме ставлення з боку педагога до комунікативно продуктивного протікання навчально-виховного процесу має неабияке значення у особистісному становленні майбутнього вчителя музики” [11].

Метою статті є висвітлення культуротворчих функцій мистецтва у контексті формування художньо-комунікативної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Культуровідповідний контекст художньої комунікації в музично-освітньому просторі тісно пов’язаний з особистісними рисами вчителя музики, його професійними мотивами і ціннісними орієнтаціями, самосвідомістю, професійними установками, віддзеркалюється у міжсуб’єктному характері взаємодії, в якій опосередкованим активним суб’єктом виступає, за виразом В. Медушевського, духовне “Я” (“Ми”) мистецького твору.

Згідно концептуальних положень О. Рудницької, поняття “культура” (від лат. cultura – оброблення, вирощування, у педагогічному контексті – освіта, навчання, виховання) охоплює сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які відображають його історично досягнутий рівень розвитку і втілюються в результатах продуктивної діяльності людини, зокрема у галузі освіти та мистецької творчості. Водночас, термін “культура” характеризує рівень освіченості окремої людини, такі її риси, як ерудованість, ввічливість, акуратність, витриманість та інші, а також якісний рівень оволодіння певними видами діяльності [12]. На думку дослідниці, “оскільки в культурі, як людському утворенні, відбиваються риси її творця, поняття культури обіймає не лише те, що існує поза людиною, а й ті зміни, які відбуваються в ній самій, в її фізичному і духовному стані. Адже створюючи і розвиваючи світ продуктів людської діяльності, цей “другий Всесвіт”, людина створює і розвиває саму себе. Саме через культуру вона відкриває і перетворює світ та своє “Я”, реалізує власний духовний потенціал, наближується до світових досягнень людської цивілізації [12].

Згідно з культурологічною концепцією І. Зязюна, вчитель не передає

готові зразки етичної і духовної культури, а створює, виробляє їх разом з вихованцем. І. Зязюн вважає, що специфіка культури поєднує духовні і технічні здобутки діяльності людини, виявляє себе у характеристиці її особистості й у цьому випадку народжує особистісні смисли, цінності, почуття ...” [5, с. 41-42]. Дослідник підкреслює, що “неможливо визначити вичерпну дефініцію культури, що спонукає звернутись до рекомендацій вчених відносно найважливіших умов і характеристики даного феномену, як рівноваги духовних і матеріальних цінностей, спрямованістю завжди на ідеал, ... що виходить за межі індивідуального – на ідеал співтворчості” [5].

З позицій системного погляду на природу художньої комунікації розглядає специфіку мистецтва М. Каган [6]. Мистецтво, на думку філософа, є єдиним в історії культури засобом моделювання самого спілкування, має властивість перетворювати об’єкти в суб’єкти. М. Каган тлумачить мистецтво, як “інтегрований вираз людської духовності” і висуває положення, згідно якого процес спілкування необхідно розглядати не традиційно, з позиції міжособистісної взаємодії, а з точки зору міжсуб’єктного характеру взаємодії. “Мистецтво виконує лише йому доступну місію – силою переживання створюваної ним “художньої реальності” прилучити людей до культури свого часу і свого народу, а через неї до основного, інваріантного змісту культури людства” [6, с. 239].

Проблематика художнього, як основна особливість мистецтва, що відрізняє його від інших форм відображення та пізнання життя, дійсності, культурних творчих досягнень людства, знайшла відображення в працях Ю. Борєва, М. Кагана, Б. Мейлаха, С. Раппопорта, Ю. Лотмана, М. Киященко та інших науковців. Художня дійсність є відображенням не реальної, а вже перетвореної у художній творчості дійсності, “своєрідним енергетичним смисловим середовищем між сферами буття і небуття (видимого і невидимого)” [3]. На думку М. Бонфельда, “художня дійсність займає виключне, ні з чим незрівнянне місце, ... часто опиняючись єдиною ланкою між субзнаковим шаром музичного мовлення і реальним, позамузичним світом” [3, с. 13].

Ю. Борєв, розглядаючи мистецтво як засіб художнього спілкування, наголошує, що “художнє спілкування – це здійснення інтелектуально-емоційного творчого зв’язку автора та реципієнта; передача останньому художньої інформації, яка має певне відношення до світу, художню концепцію, сталі ціннісні орієнтації” [4, с. 5-43]. Ю. Борєв розглядає взаємодію реципієнта з митцем через текст не як односпрямовану комунікацію, а як двостороннє спілкування, у процесі якого реципієнт “отримує від тексту стільки, скільки сам може надати йому смислу через свою культурну підготовленість” [4, с. 5-43].

Варто підкреслити, що естетична категорія “художність” у науковій літературі інтерпретується як вища форма естетичного пізнання і віддзеркалення через мистецтво творчого ставлення людини до світу,

часто ототожнюється з категоріями “образ світу”, “художня картина світу”, тобто образ світу, зображений в мистецтві (В. Медушевський, Б. Яворський, В. Біблер, Г. Гачев, Б. Мейлах та інші). У процесі осягнення художнього образу суб'єкти взаємодії не тільки виявляють ставлення до оточуючого світу, що сконцентрований у музиці як її художній зміст, як особливе буття, а й безпосередньо переживають його, знаходяться у найінтимнішому духовному контакті з таким буттям, “...з'являється відчуття, що світ є не що інше, як ми самі, або, точніше, ми самі містимо в собі життя світу” [7, с. 244].

Окремі аспекти художньо-педагогічного спілкування розглядаються в дослідженнях М. Букача, Н. Гуральник, В. Гриньової, О. Єременко, А. Козир, Г. Падалки, А. Растригіної, С. Мельничука, М. Прудникової, О. Рудницької, І. Сипченко, В. Федоришина, О. Хижної, О. Щолокової та ін. Вченими розкривається унікальність кожної з культур, діалогова активність суб'єктів взаємодії з мистецтвом: внутрішній діалог суб'єктів та зовнішній діалог з творцями мистецьких творів, сутність діалогічної природи мистецького спілкування.

В аспекті вирішення проблем нашого дослідження особливого наголосу набуває теза про те, що у процесі художньої діяльності світ художньої культури особистості проявляється у “внутрішньому художньому баченні”, естетичному переживанні, основним “інструментом і простором” якого виступає духовна цілісність індивіда, як результат його культурного становлення. Зокрема, О. Рудницька зауважує: “художні твори, узагальнено від творюючи різні ситуації взаємин людей, досягають виняткової глибини та повноти у розкритті форм і шляхів людського спілкування, психологічного аналізу його самоцінності. Крім того, мистецтво за своєю сутністю само є спілкуванням, оскільки структура мистецького твору завжди розрахована на майбутній діалог з реципієнтом і тому діалогічна за своєю природою” [12].

Праці у галузі мистецької педагогіки (Н. Гуральник, О. Єременко, О. Отич, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Хижна, О. Шевнюк, О. Щолокова та ін.) висвітлюють широкий спектр проблем, пов'язаних з пошуком оптимальних шляхів для налагодження міжособистісних взаємин у діаді “викладач-студент”. Підґрунтям комунікативної культури є, на думку вчених, високий рівень розвитку загальної культури особистості, що віддзеркалюється в системі її потреб, соціальних якостей, в стилі діяльності і поведінки. Тому, в значній мірі комунікативна культура вбирає у себе такі сутнісні особистісні характеристики, як здібності, знання, уміння, навички, ціннісні орієнтації, установки, розвинуті психологічні якості, які виступають складовими компетентності майбутнього фахівця. До них відносяться педагогічний такт, педагогічна емпатія, педагогічна комунікабельність, педагогічна етика тощо. На думку науковців, культурний розвиток відбувається тоді, коли у процесі взаємодії з деякою культурною формою відбувається якісна зміна у культурних смислових структурах свідомості людини (а не тільки у структурах інтелектуальних). “Суб'єктивні” культурні

смишли свідомості (афективно-смислові форми за Л. С. Вигодським) тому й існують об'єктивно поза кожною окремою людиною, у творах мистецтва, що об'єктивуються, реалізуються, втілюються у зовнішній формі самою людиною. У цьому сенсі доречно згадати думку М. Бахтіна про те, що існує особлива діалогічна сфера буття людини, де діалог є моментом існування та взаємодії індивідуально-унікальних свідомостей [2].

Найважливішим у процесі формування культури художньо-педагогічного спілкування, на думку О. Лобової, є не лише опанування та творення культурних цінностей, а й позитивні зрушення, культурні новоутворення в структурі самої особистості [8]. Комунікативна культура, вважає О. Рудницька, це, перш за все, "культура людських взаємин, основу яких складає комунікативність, що... виявляється в стійкому прагненні до контактів з людьми і швидкості встановлення контактів" [12]; "як властивість особистості, включає в себе такі складові, як комунікабельність – здатність відчувати задоволення від процесу спілкування, емпатію як здатність до співчуття, співпереживання і ідентифікацію як вміння переносити себе в світ іншої людини" [12]. "Саме мистецтву, яке задовольняє універсальну потребу людини в осягненні навколишньої дійсності у різних формах людської чуттєвості належить провідна роль у розвитку культури" [12].

Культура комунікативної діяльності майбутнього вчителя музики передбачає його здатність до "виходу за межі власного "Я" (О. Олексюк), співпереживання та співучасті в емоціях "інших", конгруентності, альтруїзму, толерантності, регулювання та варіювання емоційної забарвленості художньо-комунікативної діяльності у навчально-виховному процесі [9].

Аналіз досліджень у галузі мистецької освіти свідчить про те, що увага науковців концентрується на таких аспектах культури художньо-педагогічного спілкування вчителя музичного мистецтва, як:

- формування комунікативних якостей вчителя музики (Л. Арчажнікова, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Щолокова та ін.);
- спілкування на уроці музики (Н. Антонець);
- формування досвіду художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя музики (І. Сипченко);
- професійне становлення вчителя в процесі спілкування з мистецтвом (В. Орлов);
- комунікативно-організаторська професійна діяльність вчителя музики та педагогічні умови її здійснення (Е. Абдулін, О. Ніколаєва);
- художньо-комунікативна діяльність вчителя музики, її функції, методи (Л. Майковська);
- прийоми, засоби художньо-комунікативного впливу музики на особистість (Г. Тарасов).

Аналізуючи художньо-комунікативну культуру вчителя музичного мистецтва, ми виходимо з визнання того, що вона є системою педагогічних цінностей, творчих способів педагогічної діяльності та особистісних

досягнень вчителя музичного мистецтва у створенні зразків педагогічної практики з позиції людини культури; виявляє себе в пошуку сенсу наявних і тих, що вибудовуються саме "тут і тепер" художньо-комунікативних цінностей. Цей пошук спрямований на створення нової культурної реальності на уроці.

На наш погляд, комунікативна культура є складним духовно-особистісним утворенням, що характеризує засвоєння особистістю норм, цінностей, моделей поведінки, які обумовлюють її здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії, адаптації і успішної самоактуалізації у сучасному суспільстві. Сутнісними особистісними характеристиками художньо-комунікативної культури є: здібності, знання, уміння, навички, ціннісні орієнтації, установки тощо. Художньо-комунікативна культура майбутнього вчителя музики – це особлива форма функціонування його педагогічної свідомості, що вбирає в себе розвинену комунікативну чуттєвість, здатність до занурення у внутрішній світ учня, його думок, емоцій, переживань, що виникають під час сприймання мистецького твору, передбачає спроможність майбутнього вчителя до психологічного нюансування "резонансних зустрічей" з учнем на ґрунті мистецтва. Ядром художньо-комунікативної культури майбутнього вчителя музики є три взаємопов'язані блоки особистісних якостей:

1) художньо-комунікативний тезаурус, система узагальнених знань про сутність, зміст і закономірності процесу встановлення продуктивної взаємодії з учнем;

2) особистісні якості, в яких проявляється вибірково-оцінювальна функція комунікативної свідомості студента (комунікативні ідеали, потреби);

3) комунікативні здібності (толерантність, тактовність, емпатійність тощо).

У цьому сенсі комунікативна культура близька за змістовим визначенням до комунікативної етики, системи моральних принципів, норм і цінностей, які спрямовують духовно-гуманістичний вектор спілкування на ґрунті мистецтва.

Проведений аналіз наукових досліджень з проблеми художньо-комунікативної культури вчителя музики дозволяє стверджувати, що цей феномен є синтезом психолого-педагогічних переконань і майстерності, загального розвитку та професійно-педагогічних якостей, педагогічної етики, стилю діяльності та поведінки майбутнього фахівця. Сформованість таких особистісних якостей, як: чуйність, ввічливість, доброзичливість, емпатійність, толерантність забезпечують високу культуру спілкування, мобілізують внутрішні творчі сили студента, спонукають його до активного саморозвитку, що є підґрунтям його духовно-особистісного зростання. Сформованість у студента таких ціннісних орієнтацій, особистісних смислів віддзеркалює рівень його свободи та відповідальності щодо прийняття і реалізації у процесі мистецького спілкування Істини, Добра, Людяності і є

детермінантою ефективного формування його художньо-комунікативної культури.

Слід підкреслити, що художньо-комунікативна культура передбачає здатність майбутнього фахівця до вияву власної позиції у мистецькому спілкуванні, комунікативної гнучкості, що органічно вплітаються у структуру художньо-комунікативної діяльності, суттєво збагачують її функції, сприяють досягненню гармонії з самим собою та “Іншим”, вбирають у себе кращі зразки і цінності поведінки та надають культурологічної спрямованості фаховій підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Враховуючи вищенаведене, можна констатувати, що означена системна, інтегративна духовно-особистісна якість спрямована на вирівнювання психологічних позицій викладача і студента у процесі мистецького спілкування, “чуттєве проникнення у світ “Іншого”, сприяє досягненню взаємоустановки на співтворчість, здатності до прийняття унікальності “Іншого”, надання йому можливості збереження власної екзистенції у процесі опанування мистецтва. Як будь-який вид культури, художньо-комунікативна культура може бути представлена як процес творчої реалізації сутнісних сил людини, а отже, суб’єктна за своєю суттю. Ця індивідуально-особистісна якість розглядається нами з позиції її внутрішньої сутності, пов’язаної з формуванням індивідуальної комунікативної свідомості майбутнього вчителя музики, виокремлюється її духовна складова, обумовлена гуманістичним вектором художньо-педагогічного спілкування. Саме вона дозволяє майбутньому вчителю музики виступати не лише у якості пасивного споживача культурних цінностей, але й бути “генератором” власного художньо-комунікативного досвіду, особистісної культуротворчості. Залежність між комунікативною культурою та комунікативною діяльністю виявляється у процесі реалізації власне комунікативного, інтерактивного та перцептивного механізмів, що забезпечують бачення і осмислення реалій соціуму, системних взаємозв’язків і взаємовпливів, спрямованість суб’єктних орієнтацій і творчих потенцій майбутнього вчителя музики у процесі спілкування на ґрунті мистецтва.

Отже, художньо-комунікативна культура народжується в діалозі художньої та комунікативної культур; з одного боку, вона реалізує культуротворчий потенціал взаємодії викладача і студента в художньо-навчальному процесі, а з іншого – наповнює гуманістичним етико-аксіологічним змістом їх художньо-комунікативну діяльність. Художньо-комунікативна культура – це не досягнення певного рівня компетентності, а стан самовідновлення власної культуровідповідності і культурної ідентичності у змінних умовах художньо-комунікативного процесу, вміння не тільки знайти найкращий культуро-орієнтований етико-аксіологічний спосіб встановлення взаємодії з “Іншим, а й прагнення до реалізації нових культуротворчих зразків власної діяльності і поведінки.

Використана література:

1. *Абдуллин Э. Б.* Теория музыкального образования : учеб. для студентов высш. пед. учеб. заведений / Э. Б. Абдуллин, Е. В. Николаева. – М. : Академия, 2004. – 336 с.
2. *Бахтин М. М.* Эстетика словесного творчества / М. М. Бахтин. – М. : Искусство, 1979. – 424 с.
3. *Бонфельд М. Ш.* Музыка: Язык. Речь. Мышление. Опыт системного исследования музыкального искусства : монография / М. Ш. Бонфельд. – СПб. : Композитор. Санкт-Петербург, 2006. – 648 с.
4. *Борев Ю. Б.* Общение с искусством / Юрий Борисович Боров // Эстетика. – Ростов н/Д : “Феникс”, 2004. – С. 606-674.
5. *Зязюн І. А.* Естетичні засади розвитку особистості / І. А. Зязюн // Мистецтво у розвитку особистості : монографія / за ред., передмова і післямова Н. Г. Ничкало. – Чернівці : Зелена Буковина, 2006. – С. 14-36.
6. *Каган М. С.* Музыка как выражение и предвосхищение культуры [Текст] / М. С. Каган, В. П. Зинченко, В. А. Апрелева. – СПб. : Инфо, 2004. – 380 с.
7. *Лосев А. Ф.* Музыка как предмет логики / А. Ф. Лосев. – М. : Академический Проект, 2012. – 205 с. – (Философские технологии).
8. *Лобова О. В.* Дидактико-методична система формування основ музичної культури молодших школярів у процесі загальної музичної освіти : автореф. дис ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / Ольга Володимирівна Лобова ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова.– К., 2011.– 40 с.
9. *Олексюк О. М.* Музична педагогіка : навчальний посібник / О. М. Олексюк. – К. : Київський університет ім. Б. Грінченка, 2013. – 248 с.
10. *Орлов В. Ф.* Педагогічна майстерність викладача мистецьких дисциплін : навчально-методичний посібник / В. Ф. Орлов, О. О. Фурса, О. В. Баніт. – Київ : Едельвейс, 2012. – 272 с.
11. *Падалка Г. М.* Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г. М. Падалка. – К. : Освіта України, 2008. – 274 с.
12. *Рудницька О. П.* Педагогіка загальна та мистецька : навчальний посібник / Оксана Петрівна Рудницька. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.

References:

1. *Abdullin E. B.* Teoriya muzykalnogo obrazovaniya : ucheb.dlya studentov vyssh. ped. ucheb. zavedeniy / E. B. Abdullin, Ye. V. Nikolaeva. – M. : Akademiya, 2004. – 336 s.
2. *Bakhtin M. M.* Estetika slovesnogo tvorchestva / M. M. Bakhtin. – M. : Iskusstvo, 1979. – 424 s.
3. *Bonfeld M. Sh.* Muzyka: Yazyk. Rech. Myshlenie. Opyt sistemnogo issledovaniya muzykalnogo iskusstva : monografiya / M. Sh. Bonfeld. – SPb. : Kompozitor. Sankt-Peterburg, 2006. – 648 s.
4. *Borev Yu. B.* Obshchenie s iskusstvom □ Yuriy Borisovich Borev // Estetika. – Rostov n/D : “Feniks”, 2004. – S. 606-674.
5. *Ziaziun I. A.* Estetychni zasady rozvytku osobystosti / I. A. Ziaziun // Mystetstvo u rozvytku osobystosti : monohrafiia / za red., peredmova i pisliamova N. H. Nychkalo. – Chernivtsi : Zelena Bukovyna, 2006. – S. 14-36.
6. *Kagan M. S.* Muzyka kak vyrazhenie i predvoskhishchenie kultury [Tekst] / M. S. Kagan, V. P. Zinchenko, V. A. Apreleva. – SPb. : Info, 2004. – 380 s.
7. *Losev A. F.* Muzyka kak predmet logiki /A. F. Losev. – M. : Akademicheskii Proekt, 2012. – 205 s. – (Filosofskie tekhnologii).
8. *Lobova O. V.* Dydaktyko-metodychna systema formuvannia osnov muzychnoi kultury molodshykh shkoliariv u protsesi zahalnoi muzychnoi osvity : avtoref. dys ... d-ra ped. nauk : 13.00.02 / Olha Volodymyrivna Lobova ; Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova.– K., 2011.– 40 s.
9. *Oleksiuk O. M.* Muzychna pedahohika : navchalnyi posibnyk / O. M. Oleksiuk. – K. : Kyivskiy universytet im. B. Hrinchenka, 2013. – 248 s.
10. *Orlov V. F.* Pedahohichna maisternist vykladacha mystetskykh dystsyplin : navchalno-metodychnyi posibnyk / V. F. Orlov, O. O. Fursa, O. V. Banit. – Kyiv : Edelweis, 2012. – 272 s.
11. *Padalka H. M.* Pedahohika mystetstva (Teoriia i metodyka vykladannia mystetskykh dystsyplin) / H. M. Padalka. – K. : Osvita Ukrainy, 2008. – 274 s.
12. *Rudnytska O. P.* Pedahohika zahalna ta mystetska : navchalnyi posibnyk / Oksana Petrivna Rudnytska. – Ternopil : Navchalna knyha – Bohdan, 2005. – 360 s.

Зайцева А. В. Реализация культуротворческих функций искусства в процессе формирования художественно-коммуникативной культуры будущего учителя музыки.

В статье раскрывается сущность художественно-коммуникативной культуры будущего учителя музыкального искусства с позиций современной диалогово-коммуникативной парадигмы образования. Осуществляется анализ таких дефиниций, как: “культура”, “коммуникативная культура”, “художественная деятельность”. Автор акцентирует внимание на гуманистическом векторе реализации творческого взаимодействия преподавателя и студента в процессе общения с музыкальным искусством, как важного фактора формирования художественно-коммуникативной культуры будущего учителя музыки. Подчеркивается роль культуротворчих функций искусства в процессе активизации личностных экзистенциальных смыслов субъектов художественно-образовательного процесса, усвоения студентом общекультурных образцов деятельности и поведения. Основой формирования коммуникативной культуры на почве искусства является, по мнению автора, высокий уровень развития общей культуры студента, что отражается в системе его художественно-коммуникативных потребностей, коммуникативных качеств, в стиле деятельности и поведения.

Ключевые слова: культура, коммуникативная культура, художественная деятельность, будущий учитель музыки.

ZAITSEVA A. V. Realization of cultural functions of art in the process of formation of artistic and communicative culture of the future music teacher.

The article reveals the essence of the artistic and communicative culture of the future teacher of musical art from the standpoint of the modern dialogue and communicative paradigm of education. Analyzes of such definitions as “culture”, “communicative culture”, “artistic activity”. The author focuses on the humanistic vector of the creative interaction of the teacher and student in the process of communicating with the musical art as an important factor in the formation of the artistic and communicative culture of the future teacher of music. Emphasizes the role of culturology functions of art in the revitalization process of personal existential meanings the subjects of artistic and educational process of assimilation by the student of samples of cultural activities and behaviors. The basis of formation of communicative culture of the future teacher of music, according to the author, the high level of development of general culture of a student, which is reflected in the system of his artistic and communicative needs, communicative qualities, in the style of activity and behavior.

Keywords: culture, communicative culture, artistic activity, future music teacher.

УДК 378:338.24.021.8

Карпова О. О.

**СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМ РЕФОРМУВАННЯ
СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА НІМЕЧЧИНІ:
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ**

У статті проаналізовано сучасний стан проблем реформування систем вищої освіти в Україні та Німеччині. Розкрито проблему відповідності навчання економічним та суспільним потребам в умовах глобалізації та євроінтеграції. Визначено основні напрями розвитку вищої школи та фінансування досліджень. Автор наголошує на необхідності співпраці науки з